

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Економічний факультет

Кафедра підприємництва, торгівлі та прикладної економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКСПЕРТНА ОЦІНКА ТОВАРІВ І ПОСЛУГ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Освітня програма «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Спеціальність 076 Підприємництво та торгівля

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 2 від 10 жовтня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023-2024 н.р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Експертна оцінка товарів і послуг
Викладач (-і)	Ціжма Юрій Іванович, доц., к.е.н., доц. кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки
Контактний телефон викладача	+380660764931
Е-mail викладача	yurii.tsizhma@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку консультацій, розміщеному на сайті кафедри https://kptpe.pnu.edu.ua/hrafik-provedennia-konsultatsij/
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Експертна оцінка товарів і послуг – це процес визначення вартості товарів і послуг на дату оцінки враховуючи при цьому усі фактори, що можуть вплинути на їх ціну на даний момент, і в найближчий період і є результатом практичної діяльності суб'єкта експертної оціночної діяльності для цілей підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.</p> <p>Предмет вивчення дисципліни «Експертна оцінка товарів і послуг» – вартість товарів та послуг а також їх споживні властивості та показники якості, які визначають ефективність використання їх за призначенням, їх соціальне значення, практичну корисність, результативність тощо.</p> <p>Об'єкт дослідження експертної оцінка товарів і послуг в підприємстві, торгівлі та біржовій діяльності – товари та послуги</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: Змістовий модуль 1. Теоретичні основи експертної оцінки. Експертна оцінка нерухомого майна Змістовий модуль 2. Експертна оцінка торговельній діяльності, сфері послуг та бізнесу</p> <p>Пререквізити: Управління якістю товарів і послуг</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Експертна оцінка товарів і послуг» оволодіти теорією та методологією, а також набути практичних навичок щодо організації і проведення експертної оцінки товарів та послуг.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни «Експертна оцінка товарів і послуг» є вивчення: є оволодіння теоретичними знаннями щодо основних засад експертної оцінки товарів і послуг; вивчення порядку, принципів і методів організації експертної оцінки товарів і послуг; отримання практичних навичок щодо оцінки товарів і послуг та виконання оцінювальних процедур.</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни є теоретична й практична підготовка студентів щодо організації робіт із забезпечення та проведення експертної оцінки товарів і послуг.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни «Експертна оцінка товарів і послуг» студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> основні засади теорії оцінювання; особливості визначення та використання видів вартості; концептуальні основи оцінки товарів та послуг, методична база експертної оцінки; організацію і технологію проведення експертної оцінки товарів; особливості проведення експертної оцінки окремих груп господарчих товарів; особливості проведення експертної оцінки антикваріату; 	

принципи комплексної оцінки та експертної оцінки якості надання послуг;
 підходи і методи, які використовуються для оцінки нерухомості, земельних ділянок та бізнесу як об'єкта торгівлі;
 особливості експертної оцінки бізнесу.

вміти:

визначати фактори, що впливають на вартість об'єкта оцінки;
 здійснювати експертну оцінку послуг, товарів виробничого та споживчого призначення;
 здійснювати експертну оцінку нерухомості та земельних ділянок;
 проводити експертну оцінку вартості бізнесу.

Після вивчення початкової дисципліни студент повинен оволодіти такими **комунікаціями**:
 здатність організовувати обстеження та дослідження об'єктів експертизи;
 здатність проведення експертної оцінки об'єктів експертизи.

Вивчаючи навчальну дисципліну студент набуває **автономності та відповідальності**, що проявляється у наступному:

здатність самостійно та неупереджено приймати рішення при проведенні експертної оцінки товарів і послуг;

здатність до формування та оформлення об'єктивних і обґрунтованих висновків експерта в актах експертизи.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

ІК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

Результати навчання

ПРН 5. Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин		
лекції	28		
семінарські заняття	32		
самостійна робота	30		
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	076 «Підприємництво та торгівля»	4	нормативний

Тематика курсу						
Тема	кількість год.					
	Денна форма			Заочна форма		
	лек-ції	семіна-рські	самостій-на робота	лек-ції	семіна-рські	самостій-на робота
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи експертної оцінки. Експертна оцінка нерухомого майна як об'єкта торгівлі						
Тема 1. Основні засади професійної оціночної діяльності	4	4	2	2	2	6
Тема 2. Вартість як категорія оцінки, фактори та принципи оцінки	4	4	2	-	-	8
Тема 3. Сутність класифікація та ознаки нерухомого майна. Оцінка об'єктів нерухомості за витратним підходом	4	4	2	2	2	8
Тема 4. Оцінка нерухомості за доходним підходом та методом порівняльного аналізу продаж	4	4	2	-	2	8
Змістовий модуль 2. Експертна оцінка торговельній діяльності, сфері послуг та бізнесу						
Тема 5. Експертна оцінка вартості бізнесу	4	4	2	-	2	8
Тема 6. Експертна оцінка земельних ділянок як об'єкта торгівлі	4	4	2	2	2	6
Тема 7. Експертна оцінка товарів виробничого та споживчого призначення, предметів антикваріату та колекціонування	2	4	4	2	-	8
Тема 8. Експертна оцінка наданих послуг	2	4	4	-	2	8
Індивідуальне завдання	-	-	10	-	-	10
Усього годин	28	32	30	8	12	70
6. Система оцінювання навчальної дисципліни						
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	100 балівна – (50 балів протягом семестру та 50 балів за екзамен) Поточний контроль 0-20 балів; Контрольна робота 0-10 балів; Індивідуальне завдання 0-10 балів; Самостійна робота 0-10 балів;					
	Поточне тестування та самостійна робота				Екзамен	Сума балів з навчальної дисципліни
	Модуль 1		Модуль 2			
	Поточний контроль	Контроль-на робота	Індивідуаль-не завдання	Самостійна робота	Екзаменацій-на робота	
	Усне опитування, тестування	Письмова робота	Презентація	Тестування (КРС)		
	20 балів	10	10 балів	10 балів		
	50 балів				50 балів	100
Екзамен 0-50 балів.						

Підсумкова оцінка з дисципліни у стобальній шкалі переводиться у національну шкалу та ECTS за такою схемою

Шкала оцінювання для екзамену

університетська	національна		шкала ECTS (ECTS)
90 – 100	5	відмінно	A
80-89	4	добре	B
70-79			C
60-69	3	задовільно	D
50-59			E
26-49	2	незадовільно з можливістю повторного складання	FX
1-25		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

Вимоги до письмової роботи

Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання індивідуального завдання – (ІЗ).

Індивідуальні завдання (ІЗ) виконується у вигляді презентації від 5 до 10 слайдів з вказанням назви завдання, шифру групи та прізвища виконавця. Розподіл завдань здійснює викладач в межах групи або лекційного потоку (згідно порядкового номеру чи іншим способом (можна використати метод роботи в малих групах), координатор староста.

Оформляють ІЗ у вигляді презентації за допомогою інструментів Power Point, Prezi, Canva чи ін. (захист відбувається на останньому практичному занятті, презентація надсилається викладачу на електронну пошту).

Максимальна оцінка за ІЗ становить 10 балів.

Семінарські заняття

Поточні оцінки 2, 3, 4, 5, які можуть отримати під час семінарських занять (або тестування в системі дистанційного навчання) сумуються і розраховується середнє арифметичне (із заокругленням до десятих).

Поточне тестування по окремих темах може проводитись у системі дистанційного навчання – результат відображається у відсотках, максимум 100%.

Середній бал за поточний контроль переводиться у 30 бальну шкалу.

Оцінка	Умови отримання оцінки
5 «відмінно»	<ul style="list-style-type: none"> - повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами; - все, що викладається повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються; - правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача, що мають мету з'ясувати ступінь розуміння студентом матеріалу, що ним викладається.
4 «добре»	<ul style="list-style-type: none"> - студент дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег; - при правильному і в цілому зв'язному викладі матеріалу, студент припускає у відповіді неточності, які

		<p>виправляє сам або при першому зауваженні викладача; - недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.</p>
	<p>3 «задовільно»</p>	<p>- студент виявляє знання і розуміння основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає суттєві помилки і усвідомлює їх тільки після повторної вказівки викладача; - відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі; - не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається; - допускає грубі помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача; - студент виявляє незнання більшої частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її; - викладає матеріал не достатньо зв'язано і послідовно.</p>
	<p>2 «незадовільно»</p>	<p>- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача; - виявляє повне незнання і нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього - повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.</p>
<p>Вимоги до контрольної роботи</p>	<p>Передбачено виконання двох контрольних робіт, які проводяться в кінці 1 і 2 змістових модулів на семінарських заняттях, (оцінки 1, 2, 3, 4, 5). Контрольна робота включає такі види завдань: 1. Теоретичне завдання 2. Теоретичне завдання 3. Задача 4. Тестові завдання 4 тести У випадку online контрольна робота проходить в режимі тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) 40 тестів по 0,25 бала (10 балів) (дві спроби – кращий результат).</p>	
<p>Самостійна робота</p>	<p>Студент опрацьовує питання, що призначенні для самостійного вивчення і для контролю за самостійною роботою (КСР) проходить тестування в системі дистанційного навчання (25 тестових питань, дві спроби – кращий результат). Результат відображається у відсотках, максимум 100%, при виставленні в журнал множиться на коефіцієнт 0,1. Максимальна оцінка за тестування становить 10 балів.</p>	
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Студент повинен набрати не менше 25 балів у сумі за такі види робіт: Поточний контроль (максимум 20 балів). Контрольна робота (максимум 10 балів). Самостійна робота (максимум 10 балів). Індивідуальне завдання (максимум 10 балів). Якщо студент набрав менше 25 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана економічного факультету за заявою, погодженою з кафедрою підприємництва, торгівлі та прикладної економіки, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.</p>	

<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Екзамен (максимум 50 балів) проводиться у комбінованій формі (письмова + усна компоненти).</p> <p>Структура екзаменаційного білета:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичне питання (0-10 балів) 2. Теоретичне питання (0-10 балів) 3. Тести. 20 тестових питань у системі дистанційного навчання університету (d-learn.pnu.edu.ua) (0-20 балів). 4. Задача. (0-10 балів) <p>У випадку online екзамен проходить в режимі тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) 50 тестів по 1,0 балу (50 балів) (дві спроби – кращий результат).</p> <p>В умовах online ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням програми Zoom або Google Meet.</p> <p>Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни:</p> <p>один раз викладачеві (талон №2) усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.</p> <p>Здобувача вищої освіти, який не ліквідував академічну заборгованість у встановлені терміни без поважної причини, відраховують з університету за академічну неуспішність або за його згодою направляють на повторне вивчення навчальної дисципліни (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).</p>
<p>7. Політика навчальної дисципліни</p>	
<p>Письмові роботи. Виконання індивідуального завдання оформляють у вигляді презентації за допомогою інструментів Power Point, Prezi, Canva чи ін.</p> <p>Академічна доброчесність. Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення в університеті https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а нб округляється.</p> <p>Неформальна освіта. Результати неформальної освіти можуть зараховуватись відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf</p> <p>Використання штучного інтелекту (ШІ) дозволяється як допоміжного інструменту.</p> <p>Додаткові бали +10 балів за участь у конференції: виступ або тези; до 10 балів за сертифікат неформальної освіти.</p>	
<p>8. Рекомендована література</p>	
<p>Нормативно-правові акти:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14 (дата звернення: 27.08.2023). 2. Національний стандарт N 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF (дата звернення: 27.08.2023). 3. Національний стандарт N 2 «Оцінка нерухомого майна» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1442-2004-%D0%BF (дата звернення: 27.08.2023). 4. Національний стандарт N 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1655-2006-%D0%BF (дата звернення: 27.08.2023). 5. Національний стандарт N 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-%D0%BF (дата звернення: 27.08.2023). 	

Підручники та посібники:

1. Експертиза товарів [Електронний ресурс]: навчальний посібник / [А. А.Дубініна, І. О. Дудла, М. Р. Мардар та ін.]. Електрон. дані. Х. : ХДУХТ, 2017. 685 с.
2. Зубенко А. В. Оцінка бізнесу та об'єктів нерухомості : конспект лекцій для студентів денної і заочної форм навчання освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 071 Облік і оподаткування / А. В. Зубенко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 88 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/185265404.pdf>
3. Назаренко Л. О. Експертиза товарів: слайд-курс (Розділ «Експертиза продовольчих товарів»): навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2013. 312 с. URL: <https://library.nusta.edu.ua/depository/Оцифровані%20документи/ЕКСПЕРТИЗА%20ТОВАРІВ%20СЛАЙД.pdf>
4. Назаренко Л.О. Експертиза товарів («Експертиза продовольчих товарів»): навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 312 с.
5. Оцінка бізнесу та нерухомості: навч. пос. / за заг. ред. проф. В.Р. Кучеренко; 2-ге видання. Одеса: Асторопринт, 2013. 235 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3fmb_finan/Otsinka-biznesu-ta-nerukhomosti.pdf
6. Паньків Зіновій Нормативна грошова оцінка земель в Україні : навчальний посібник / Паньків Зіновій, Ямелинець Тарас. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 344 с. URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/Normatyvna-oc-zemel-Pankiv-YAmelynets-2021.pdf>
7. Петрова І. А., Петров С.О., Кричковська Л.В., В. Л. Дубоносів Загальні методи визначення якості та безпеки споживчих товарів : навч.-практ. посіб. Харків : ФОП Крамаренко Ю.М., 2017. 233 с. URL: URL:
8. Платонов Б.О. Основи оціночної діяльності : підручник. К. : НАКККіМ, 2013. 227 с. URL: http://www.afo.com.ua/doc/Boris_Platonov_Fundamentals_of_evaluation_activity.pdf
9. Тіхосова Г.А., Вербицький О.М., Калінський Є.О. Митний контроль та експертиза товарів : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 312 с.
10. Храпкіна В. В. Оцінка бізнесу: Навч. посіб. Київ, 2015. 320с.

Наочні матеріали

- 1.Ціжма Ю. І. Експертна оцінка товарів і послуг: методичні рекомендації до семінарських занять, індивідуальної та самостійної роботи для студентів спеціальності 076 Підприємництво та торгівля ОР Бакалавр. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. 58 с.

Наукові публікації:

1. Сучасна товарознавча експертиза: теоретичні розробки, практичний досвід, проблеми і перспективи : матеріали І-ої Міжнародної наук.- практич. конф. (Львів, 30 вересня 2021 року) : тези доповідей / Відп. ред. Роман Заяць Львів : Видавництво «Растр-7», 2021.286 с. URL: <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/suchasna-tov.-ekspertyza.pdf>
2. Ціжма Ю.І., Лишак О.А., Ціжма О.А. Окремі аспекти регулювання організації судових товарознавчих експертиз в Україні. *«Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу»*, матеріали III Міжнародна науково-практична конференція 15 грудня 2021 р. Київський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України С. 316-319. URL: https://kndise.gov.ua/wp-content/uploads/2021/12/output_compressed.pdf
3. Ціжма Ю. І., Лишак О. А., Ціжма О. А. Діджиталізація як сучасна рушійна сила вдосконалення судово-експертної діяльності. *Міжвідомчий науково-методичний збірник «Криміналістика і судова експертиза, № 68, 2023. С. 40-47. URL: https://digest.kndise.gov.ua/wp-content/uploads/2023/07/vypusk_68-40-47.pdf*
4. Слабінога, М., Михайлов, Т. (2023). Застосування методів експертної оцінки при прогнозуванні термінів виконання проєктів в галузі ІТ. *Інформаційні технології та суспільство*, (2 (8), 79-83. URL: <https://doi.org/10.32689/maup.it.2023.2.9>.

5. Досвід і проблеми судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану в Україні : матеріали всеукраїнської наук.-практ. конф. (Львів, Київ, Одеса 28 вересня 2023 року) : тези доповідей / відп. ред. Роман Заяць, Юрій Чечіль, Дмитро Кішко Львів : Растр-7, 2023. 326 с. URL: <http://ndekc.lviv.ua/pdf/a05122023.pdf>

Викладач
Ціжма Юрій Іванович
Доцент кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки